Grote Juristen

W.J. Zwalve, *Keizers, soldaten en juristen. Vijf Romeinse juridische biografieën*. Uitg. Kluwer, Deventer 1998. 177 pp. ISBN 90 268 3186 2. Geb. *f* 45,–.

Voor grote Romeinse prestaties verwijzen handboeken vaak naar de aanleg van wegen en aquaducten, of naar de activiteiten op het terrein van het recht. Het Romeinse recht mag dan belangrijk zijn en aan de basis staan van het Europese recht, toch blijft het voor de meeste mensen een gesloten boek. De bewaarde juridische teksten zijn doorgaans nogal droog en technisch van aard, en de vaak complexe materie waarover ze gaan nodigt niet uit tot een nadere kennismaking. Toch is hun belang groot, waarmee enige aandacht voor het gebied niet misplaatst is.

Voor de geïnteresseerde niet-specialist is er nu een heel aardig boekje verschenen, waarmee de lacune in kennis enigszins opgevuld kan worden. De jurist W.J. Zwalve, hoogleraar aan de juridische faculteiten in Leiden en Groningen, concentreert zich in *Keizers, soldaten en juristen* op enkele markante figuren uit de geschiedenis van het Romeinse recht uit de keizertijd, zoals Papinianus en Ulpianus. Dat blijkt een heel goed idee: via de biografieën van juristen komt de wereld van het Romeins recht op een aanschouwelijke manier tot leven. Bovendien worden de activiteiten van de juristen in een breder kader geplaatst, zowel van hun persoonlijke ambities als van de algemene maatschappelijke ontwikkelingen. Zwalve vertelt graag verhalen, zoals hij zelf zegt, en verleidt de lezer voortdurend om met hem mee te denken over de ontwikkelingen in de Romeinse maatschappij. Met smaak verhaalt hij over de soms eigenzinnige keizers op de troon en de onvermijdelijke hofintriges en machtswisselingen.

Het boek bevat vijf hoofdstukken, die respectievelijk ingaan op keizer Septimius Severus (die tijdens zijn regering veel ruimte maakte voor rechtskundigen), en vier juristen; Papinianus, Opellius Macrinus, Ulpianus en Julius Paulus. Daarmee is de tijdsspanne die het boek bestrijkt beperkt: de periode van eind 2de eeuw tot midden 3de eeuw. Zwalve geeft echter ook de nodige terugblikken op het recht uit de eerdere periode en wijst ook vooruit naar de latere codificatie door Justinianus, zodat het boek toch een tamelijk compleet beeld geeft. *Keizers, soldaten en juristen* wordt gepresenteerd als 'een leesboek, geen leerboek', maar de lezer kan er al met al aardig wat van opsteken.

De auteur is uiteraard niet op alle terreinen specialist. In filosofische passages, bijvoorbeeld over Stoa en Epicurisme, is hij duidelijk minder goed op dreef. Verder trof ik hier en daar merkwaardige opmerkingen aan over taal- en letterkunde (zo worden op p. 88, vreemd genoeg, naamvallen en declinaties verward). Maar als geheel heeft het boek vooral veel goeds te bieden en weet het de aandacht van de lezer steeds geboeid te houden. De duidelijke sympathie van Zwalve voor enkele van de juristen en zijn afkeer van keizers zoals Commodus, Geta of Heliogabalus draagt ook bij aan het leesplezier, zelfs als men zijn oordelen niet deelt. Kortom: *Keizers, soldaten en juristen* biedt op een aantrekkelijke manier toegang tot het vaak onbekende gebied van het Romeins recht en is daarom van harte aanbevolen.

Vincent Hunink